

AİLE İÇİN ÖNERİLER

Giriş

Anne ve baba olarak, üstün yetenekli çocuğa yapabileceğiniz en büyük yardım çocuğunuzun diğer çocuklardan farklı olmadığını kabul etmektir. Üstün yetenekli çocuklar da diğer çocuklar gibi sevgi ve anlayışa ihtiyaç duyarlar.

Toplumun en temel ve en küçük kurumu olan ailenin ülkemizde bu bağlamda karşılaştığı en önemli sorun, farklılıkla baş etme becerisidir. Ailelerin büyük bir kısmı, üstün yeteneğin ne demek olduğunu, çocuklarının üstün yetenekli olup olmadığını ve ne yapmaları gerektiğini bilememektedir.

Ailelerin fark ettikleri tek durum, çocuğun farklı olduğudur. Bu farklılık, zaman içerisinde genellikle bir avantaj değil dezavantaj olarak ortaya çıkar ve ailenin çözmesi gereken bir dizi sorun haline alır. Çocukların olumlu yönde yetişmeleri için okulla işbirliği şarttır. Öğretmenden ve gerekirse bu konuda çalışmalar yapan eğitim kurumlarından da her zaman bilgi ve yardım alınabilir. Okuldaki etkinlikler evde de sürdürülmelidir.

Üstün yeteneğe sahip bireylerin topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim vardır. Bu noktada ailelere de büyük görev düşmektedir.

Aile eğitimi neden önemlidir?

Üstün yetenekli bireylerin mutluluğu ve eğitim sürecinde en üst düzeyde performans gösterebilmesi için, okul kadar aile de eğitim sürecine aktif katılmalıdır. Ailelerin, ilgili kurumların düzenleyeceği eğitimlere katılarak istek ve ihtiyaçlarını dile getirmeleri sayesinde aile ile eğitim kurumu arasında sağlıklı bir iletişim kurulacaktır.

Aile eğitiminin yararları nelerdir?

- Anne-baba eğitim sürecinde aktif olarak yer alır.
- Eğitimde okul-ev işbirliği sağlanır.
- Anne-babalar aile eğitimi sayesinde kendilerini daha yeterli hissederler ve çocuklarına daha olumlu yaklaşırlar.
- Programda grup çalışmalarına yer verilerek ailelerin birbirleriyle etkileşime girmeleri sağlanır.
- Deneyimlerini ve anlatılan konularla ilgili bilgilerini birbirleriyle paylaşmalarına, karşılaştıkları problemler karşısında yalnız olmadıklarını görmelerine fırsat verilir.
- Anne-babalar çocuklarına gerekli becerileri nasıl öğreteceklerini öğrenirler.
- Ailede kazandırılması gereken karakter ve değerler eğitimi konusunda bilinçlenmeleri sağlanır.

- Öğretmen, öğrencinin eğitimine aileyi de dahil ederek ve aileyle iş birliği yaparak eğitim sürecinde başarıya daha hızlı ulaşır.

Üstün yetenekli çocukları olan ailelerin karşılaştığı sorunları dört başlık altında inceleyebiliriz:

1. Ailenin üstün yetenekli çocukla baş etmesi,
2. Ailenin kendi içinde farklılıkla baş etmesi,
3. Ailenin çevreyle baş etmesi
4. Aile ve okul

1. Üstün yetenekli çocukla baş etmek ne demektir?

Üstün yetenekli çocukların akranlarından daha hızlı büyüme ve gelişme sergiledikleri bilinmektedir. Daha çabuk boy uzaması, erken konuşma ve yürümesi ve çevresi ile daha etkili iletişim kurması sık gözlenen özellikleri olabilir.

İlk yıllar, ailenin farklılığı bir sorun gibi değil, keyifle yaşadığı yıllardır. Fakat ilerleyen yıllarda çocuğun farklı gelişimi karşısında aile sıkıntıya düşmektedir.

Anne-Babalara Öneriler

1. Çocuğunuzun diğerk çocuklar gibi sevgiye olduğu kadar denetlenmeye, disiplinli bir ilgiye, ana-babasınınca kabul edilmeye, kişisel bağımsızlığını kazanmaya ve sorumluluklar almaya gereksinimi olduğunu unutmayınız.

2. En iyi biçimde gelişebilmesi için ana ve babanın değer sistemleri birbirine uygun olmalıdır. Çocuk yetiştirilirken, nelerin verilip nelerin verilmemesi konusunda ana-baba arasında büyük görüş ayrılıklarının bulunmaması gerekmektedir.

3. Çocuğın yetiştirilmesinde ana-baba birlikte çabalamak durumundadır. Sayıları, zamanı, sözcüklerin söylenişini v.b öğretirken, gerek evde gerekse çevrede ortak bir sorumluluk almaları önemlidir.

4. Çocuğın okuma, müzik, şiir, düşüncelerini tartışma ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmesi üzerinde önemle durulmalı, çocuğa bol bol kitaplar okunmalıdır, ilgi duyduğu okuldaki faaliyetleri yakından izlenmelidir.

5. Üstün yetenekli çocuklar cinsiyet, ölüm, hastalık, savaş, parasal konular gibi yetişkin sorunlarına yaşıtlarından önce ilgi duyarlar ve duyarlıdırlar. Bu alanlardaki deneyimlerinin eksikliği sonucu, sorunları çözmede güçlüklerle karşılaşırılar, ana-babalar onlara bu alanlarda gerekli yardımları yapmalıdır.

6. İyi kitapların, dergilerin ve diğerk kaynakların evde çocuğu eğitmekteki önemi dikkate alınmalıdır. Ansiklopedi ve benzer kaynaklar bu açıardan önemlidir.

7. Çocuğın, sağlam bir öğrenme temeli kazanması için müzelere, tarihi yerlere, sanat galerilerine, v.b yerlere götürülmesi çeşitli kaynaklarca önerilmektedir.

8. Ana-baba çocuğun sorularına “yeter artık” şeklinde cevap vermemelidir. Çocuğun tüm sorularına, elden geldiğince yanıt verilmelidir.

9. Üstün yetenekli çocuğun ilgi alanlarının çeşitliliği unutulmamalıdır. Ancak ilgisini belli bir konuda uzun süre yoğunlaştıramayabilir. Bu nedenle çocuğun ilgilerini destekleyerek, bir konuya daha uzun süre ayırmasını sağlamak, ana-babalara düşen bir görevdir.

10. TV seyretmek, dergi okumak, oyun oynamak v.b etkinlikleri yapmak da onların hakkıdır. Ana-babalar çocuklarının tüm yaşantısını aşırı biçimde yönlendirmekten de kaçınmalıdır.

11. Çocuğun hayalleri, varsa hayali arkadaşları, alışılmışın dışındaki düşünceleriyle doğrudan ya da dolaylı biçimde olumsuz tutum takınmaktan ve alay etmekten kaçınmalıdırlar.

12. Çocuğun ilgi ve üstünlük gösterdiği dallarda, ana babalar yetersiz kaldıklarında, olanakları el verdiğince etkinliklere yönlendirmelidir.

2. Ailenin kendi içinde farklılıkla başetmesi ne demektir?

Çevresel etkiler her çocuğun ortamdan farklı uyarılar ve etkiler almasına yol açmaktadır. Aileye üstün yetenekli bir üyenin katılmasıyla birlikte mevcut dinamikler ve alışıl gelmiş rol kalıpları değişir. Ailede başka çocuklar varsa yeni gelenle onlar arasında yapılan kıyaslamalar büyük kardeşlerde zaten bir ölçüde doğal olarak bulunan kıskançlık duygularını

büyütür. Farklı istek ve ihtiyaçlar ile ailenin bu yöndeki davranışları, adil olmayan bir yaklaşım olarak yorumlanabilir. Ana-babanın zamanını, enerjisini ve kaynaklarını kullanan üstün yetenekli çocuk, diğer kardeşlerinin hakkını yemekle suçlanabilir. Her ne kadar çocuklar aynı evi ve ana-babayı paylaşıyorlar da üstün performans sergileyen kardeş, ötekilerin görece başarısızlığını ve sıradanlığını ortaya çıkarttığı için aile içi dinamikleri değiştirir. İlerleyen yıllarda, üstün yeteneklinin kardeşleri de benzer özellikler göstermiyorsa, kardeşlerine karşı karışık duygular besleyebilir. Örneğin, üstünlüğü karşısında kıskançlık/imrenme; ihtiyaçlarının karşılanamaması/yeterince fırsat verilmemesi karşısında acıma; başarısı ile övünme-başarısızlığı karşısında üzülme ya da sevinme ve her koşulda kendi yaşamı ile onununki kıyaslama gibi davranışlar sergileyebilir.

Olağan dışı yetenekle donatılmış çocuğun kardeşleri ile arasındaki farklılık, anne baba tarafından iyi idare edilmezse tüm aile ilişkilerini bozan ve çocukların özgüvenini ciddi ölçüde zedeleyen sonuçlar doğurabilir.

Anne-babalara öneriler

Üstün yetenekli çocukların yeteneklerini besleyip geliştirmekle beraber her yönden örnek bir insan olarak yetişmeleri sağlanmalıdır. Bunun için de onların üzerinde düşünecekleri, yapacakları araç ve gereçler sağlanmalıdır.

Çocuğun, asla evin patronu olmasına izin vermemeli, ancak kararları almada katılımı ve evde sorumluluk alması sağlanmalıdır.

Ailede çocuklardan bir tanesi üstün yetenekli, diğerleri normal ise bu ailede bir sorun vardır. Bu sorun dikkatle ele alınmazsa bundan hem üstün yetenekli çocuk hem de normal düzeydeki çocuk zarar görecektir. Üstün yetenekli, niteliğinden dolayı aile içinde daima okşanıp övülürse şımarabilir, kendini beğenebilir, kısacası “üstünlük duygusu” geliştirir. Diğer yandan normal çocuk, kendini küçük görebilir, kendisinin değeri olmadığı kanısına kapılabilir. Buna benzer bir sorun da anne-babaların normal çocukların davranışları için tanıdıkları sınırsızlığa karşı, üstün yetenekli çocuk için koydukları kısıtlamadan doğar. Bu da diğer kardeşleri gibi rahat hareket edemeyen üstün yetenekli çocuğun küskünlüğüne neden olur. Bu durumda, ana-babaların tarafsız olması, normal çocukların yaptığı iyi işleri övmesi; belirli bir ayırım yapmaması gerekir.

3. Ailenin çevreyle başetmesi ne demektir?

Akraba ve arkadaş çevresi üstün yetenekli çocuğu uyumsuz, başına buyruk, grupla uzlaşmak yerine kendi ilgilerinin peşinden giden, liderlik hevesinde, başkalarının hatasını gösteren, bilgiçlik taslayan, kendini beğenmiş bir kişilik olarak yorumlayabilir. İşin ilginç yanı, çocuklar zamanla bu yargıları içselleştirerek gerçekten böyle davranmaya başlayabilir. Bu tür çocukların, yaşlılarından çok yetişkinlerle ilişki ve dostluk geliştirmeyi tercih ettikleri yaygın bir gözlemdir. Dolayısıyla akran çevresi söz konusu olduğunda üstün yetenekli çocuk, birlikte olunması zor bir çocuktur. Bu zorluk, tamamen aileye yansır. Bir anlamda çocukla çevresi arasında sıkışıp

kalan aile, bir yandan dışlanma ya da cezalandırılma tehlikesi ile karşı karşıya kalan çocuğu korumaya çalışırken, bir yandan da çocuğu normlara uymaya, farklılığını, sivriliğini törpülemeye zorlayabilir. Aile için bebekliğinde çevreye karşı övünme vesilesi olan çocuk, zamanla çevreye karşı mahcupluk, suçluluk ve utanç yaratan bir problem çocuğa dönüşebilir.

Üstün yetenekli birey ve ailelerinin ihtiyaçları nelerdir?

Tüm anne babaların, özellikle bizim kültürümüzde sıkça sergilediği yanlışlardan birisi, çocuklarını akranlarıyla ya da birbirleriyle kıyaslamaktır. Her çocuk özeldir ve kendine özgüdür. Bununla birlikte üstün yetenekli çocukların çoğunda gözlenen belirli özellikler vardır. Bazı durumlarda kendi yaşıtlarına kıyasla farklı davranışlar sergileyebilir ya da geribildirimlerde bulunabilir. Çocuğun üstün yetenekli olması durumunda, ortaya çıkan sorunlar, normallerinkinden çok daha abartılı bir düzeyde seyretmektedir. Üstün yetenekli çocuklar, bu tür yoksunluk ortamlarından normal çocuklara göre daha fazla zarar görmektedir.

Özel bir çocukla nasıl başa çıkacağını bilemeyen anne babanın küçük yaşlarda yapabileceği en iyi şey, çocuğun merakını engellemek, kendi yolunu kendi bulmaya çalışırken onu durdurmamaktır. Anlama, deneme, öğrenme ilgisi ve ihtiyacı göz ardı edilen ya da engellenen üstün yetenekli, daha az engellendiği alanlara yönelebilir ya da engelleme çabasına inat ters uçlara gidebilir. Aşırı yaramaz, ele avuca sığmaz, başa çıkılmaz diye nitelenenler arasında üstün yeteneklilerin de sıkça yer alması, bu yeteneğin doğal ve sağlıklı gelişme fırsatı bulamadığı ortamlarda daha yaygındır.

Bu çocuklar, birlikte yaşarken anne babasını büyülediği durumlar olabildiği gibi ebeveynini kendisinden beklenmeyecek içerikte soru ve davranışlarıyla utandırdığı, sıkıştırdığı durumlar olabilmektedir. Bunun yanı sıra çevresindekileri hayrete düşüren davranışlar da yapabilirler. Bu nedenle ailelerin çocuklarını farklı kılan özelliklerini fark etmeleri ve buna göre davranmaları gerekmektedir.

Çocukların zihinsel düzeyde iletişim kuracakları ve aynı zamanda da sosyal etkileşim içinde olacakları bir arkadaş grubuna sahip olmaları konusunda imkânlar yaratılmalıdır. Eğer bu iki işlevi aynı arkadaş grubu karşılayamıyorsa, o zaman iki farklı arkadaş grubuna gereksinim vardır. Gruplardan biri zihinsel yönden bu tür çocukları tatmin edebilmeli, üstünlüğün getirdiği yükü hissettirmemeli, onların paylaşım ve özdeşim içinde olabilecekleri, kendilerine benzer yaşlılarından oluşmalıdır. Diğer taraftan üstün çocukların izcilik, kamp yaşamı, dans ve spor gibi sosyal yaşlarına uygun grup etkinliklerine de gereksinimleri vardır.

- Çocuğunuzun sorduğu soruları sabırla ve büyük zevkle yanıtlamaya hazır olun.
- Çocuğunuzun sorduğu sorulardan yola çıkarak onu ilgilendiği konuları araştırmaya yönlendirin.
- Zihinsel büyümesi kadar, fiziksel ve toplumsal becerilerini geliştirmesini teşvik edin.
- Çocuğunuzun, zihinsel gelişimleri ne olursa olsun tüm diğer akranları ile geçinmeyi öğrenebileceği bir ortam hazırlayın.
- Çocuğunuzu, asla diğer çocuklarınızla veya akranları ile kıyaslamayın.
- Çocuğunuzu, üstün zekâlı olduğu için değil, çocuğunuz olduğu için sevin.
- Çocuğunuz için evde uyması gereken kurallar ve ölçütleri onunla birlikte belirleyin, eşler arasında tutarlılık olmasına özen gösterin.

Üstün yetenekli, yani doğası gereği öbür çocuklardan bazı açılardan farklı olan bu tür çocuklar kendi üstünlüklerinin yadırganmasına ve zaman zaman da bu yüzden dezavantajlı duruma düşmeye, hatta cezalandırılmaya katlanmak zorunda kalırlar. Çevrenin baskısının daha belirleyici olduğu küçük yaşlarda ve ergenlikte bu durum yeteneklerin söndürölmesi, baskı altında tutulması ya da başka kanallara yönlendirilmesi gibi durumlara yol açabilir.

Her çocuk gelişim aşamalarının ve içinde yaşadığı kültürün özelliklerini sergiler. Ancak her çocuk bunu başka başka yollarla, biçimlerle yaşar. Bu anlamda herkes özgündür, tam anlamıyla kimse kimseye benzemez. Bu

farklılık varolmanın kanıtıdır. Üstün yeteneklilerin varolma mücadelesinde de aileye düşen görev, farklılığı gerçekçi biçimde görmek ve elden geldiğince yönlendirerek gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Aile olarak ne tür zenginleştirme etkinlikleri yapmalıyız?

Zenginleştirme ya da zenginleştirilmiş etkinlikler gibi kavramlar sık sık yanlış anlaşılmakta, bu kavramlara ailenin zenginliğinin yanı sıra, para ile satın alınacak oyuncak, malzeme, özel paralı eğitim olanakları gibi maddi zenginliğe ilişkin anlamlar yüklenmektedir. Kastedilen **yaşantıların zenginleştirilmesidir**. Yani, farklı mekânlar, nesnelere, kişilerle etkileşim; anlamlı ve kritik olaylar, çocuğun gelişiminin o anında önemli yaşantılarla karşılaşma şansından söz edilmektedir.

Yetişkinler için günlük yaşamın sıradan olayları sayılabilecek pek çok etkinlik çocuklar için yepyeni, heyecan dolu ve kalıcı izlere yol açar nitelikte olabilir. Bir hafta sonu pikniği, akraba ya da arkadaş ziyaretleri, tarihi ya da turistik bir yere gitmek vb.

Ailelerin ocuğun yaşantısını zenginleştirmek için yapabileceği etkinlikler

Doğa İle İlişki

- Doğa yürüyüşü
- Piknik
- Hafta sonu gezisi
- Kamp kurma
- Yüzme
- Dalgıçlık
- Yelken
- Balık tutma

Aile Etkinlikleri

- Seyahatler
- Akraba ve dost ziyaretleri
- Park, bahçe, kültür merkezi gezileri
- Aile törenleri hazırlığı, ev süsleme
- Ailece okuma ve tartışma

Evcil hayvan besleme

Hayvanat bahçesi gezisi

Tren, otobüs, vapur gezileri

Yemek pişirme, tamirat, dekorasyon

Ev oyunları

Grup Etkinlikleri

Sinema, tiyatroya gitme

Arkadaşlarla dolaşma

Tartışma grupları

Gönüllü kuruluşlarla çalışma

Yerel organizasyonlara yardıma gitme

Bisiklete binme

Grup oyunları

Yavru Tema, Genç Tema gibi gruplara katılma

İzcilik

Hobiler

Müzik grubu

Kitap okuma

Hikâye, şiir, roman yazma

Tiyatro-drama

Fotoğrafçılık

Fen ve teknoloji ile ilgili gözlem ve deneyler

Evcil hayvanlar

Çevre koruma

Arkeoloji ve sanat tarihi

Tasarım

Takı yapma

Bahçe bakımı, çiçek yetiştirme

Gazete, dergi çıkarma

Resim, grafik, heykel

Gökyüzü gözlemi

Matematik oyunları

Tarih, felsefe, psikoloji tartışma grupları

Koleksiyonculuk

Ahşap oyma

Batik, kumaş boyama, kumaş baskı

İlkyardım

Üstün yetenekli çocukların öğretmen ve ailelerine yönelik birlikte yapabilecekleri etkinlikler

Üstün yetenekli çocukların yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verme konusunda ailesine ve öğretmenlerine çok büyük görevler düşmektedir. Çünkü onlar yaşlılarından daha fazla, ayrıntılı ve derinlemesine öğrenmek isterler. Bu sebeple aşağıdaki örnekler gibi etkinlikler uygulamak, bu tip özellik taşıyan çocuğa sahip aileler ve öğretmenlerin çocuğa ihtiyaçları doğrultusunda destek vermelerine imkân sağlayabilir.

1. Karşılaştırma ve Zıtlık

Kitaptaki iki karakter, tanıdığı iki insan, iki televizyon şovu, iki köpek arasındaki benzerlik ve farklılıkların neler olduğunu sormak.

2. Farklı Yollarla Grublama Yapmak

Sevdiği televizyon şovları, tanıdığı insanları, oyuncakları, içecekleri, günün saatleri, duyguları, kıyafetleri, farklı geometrik şekilleri grublama konusunda farklı yollar bulmasına olanak vermek.

3. Çocuklara bilgisayar kullanmayı öğretmek

Dinozorlar, facemaker (yüz yaratma) gibi bazı programlar bu çocuklar tarafından zevkle kullanılmaktadır.

4.Farklı Oyuncaklar

Değişik oyuncaklar sunmak ve bu materyallerle özgün tasarımlar üretmesine fırsat vermek.

5.Farklı Düşünme Becerileri

Basit mantıksal yap-bozlar ve labirentler sunarak kritik düşünme ve problem çözme becerilerini öğretmek.

6.Tahmin Etme Becerisini Geliştirmek

Bir televizyon şovunda "Sonra ne olacak?", kitapta, insanların yaşamı konusunda "Ne düşünüyorsun?" veya "Bu çocuk kızgın mı?", "Sence ne düşünüyor?" gibi tahminlerde bulunmasını istemek.

7.Eğer Olursa ...

Dışarıda çimlerin üstüne bir parça ekmek bırakırsak" veya "Büyükkannene mektup göndermek istersen" veya "Eğer insanlar uçabilseydi", "Bütün arkadaşlarına kızsaydın ne olurdu?" gibi sorular sormak.

8.Karışık Değişen Hayvanlar

Birkaç tane hayvan seçmesini isteyip bazılarının özelliklerini değişik tokuş etmesini istedikten sonra ortaya çıkan yeni tür hayvanı çizmesini veya oyun hamuru modelini yapmasını veya onunla ilgili bir hikâye yazmasını istemek.

9.Bilim, Doğa ve Çevre İle İlgili Kitaplar Okumak

Bu çocuklar bilim, doğa ve çevre hakkındaki kitaplardan genellikle çok hoşlanırlar.

10. Kayıt Cihazına Öykü, Gözlem vb. Kaydı Yapmak

Çocuğa taşınabilir küçük bir kayıt cihazının ve mikrofonun nasıl kullanıldığını anlatarak bir hikaye, şarkı, ev veya okulun etrafında bir gezi yapıp daha sonra dinlediğinde neler gördüğünü hatırlayabilmesi için gördüklerini kaydetmesini istemek.

Sonuç olarak bu çocuklar birbirlerinden farklı ve benzer özelliklere sahip olup benzerliklerini ve farklılıklarını dikkate alan, geliştirmek ve değiştirmek olan dünyaya ayak uydurmalarını sağlayacak bir eğitim sürecine gereksinim duymaktadır.

Aileler neler yapabilir?

Üstün yetenekli çocuklar geleceğin liderleri, bilim adamları, fikir adamları ve sanatçılardır. Üstün yetenekli bir çocuğun yetişmesindeki kilit nokta, farklılığına, fikirlerine ve hayallerine saygıdır. Yeteneklerin yeşermesi için özel müfredatlar, yazılımlar ve programlar yanında huzurlu, güvenli ve sıcak bir aile ve okul ortamı da gereklidir.

Üstün yetenekli çocuklar, genellikle kendilerini yaşlılarıyla aynı seviyede görmezler. Bir kısmı dışlanmışlık veya bir köşeye itilmişlik hissine kapılır. İçine kapanıklıkları sebebiyle arkadaş sayıları az olabilir. Okullardaki dersler onları sıkabilir. Bunlardan bazıları, yaşlılarıyla birlikte olabilmek için yeteri kadar başarılı olmak istemeyebilir. Eğer duyguları beslenmezse, toplum dışında kalabilir, hatta suça meyilli hale gelebilirler. Yetişkinler, bu çocukların özel ihtiyaçlarını fark ettiklerinde, potansiyellerini değerlendirebilmeleri için onlara yardımcı olmalıdırlar. Çocuğun akademik ve sosyal becerilerindeki farkı, anne-baba birlikte gözleyip değerlendirmeli, sınıf öğretmeni bu durum hakkında bilgilendirilerek yardım talebinde bulunulmalıdır.

- Çocuğunuza zengin bir çevre oluşturun. Eğitici oyuncaklar, spor yapma imkânı, müze, tiyatro veya botanik gezileri gibi.
- Çocuğunuza kitap okuyun. Zaman zaman okuduğunuz hikâyeyi bir yerinde keserek, ondan tamamlamasını isteyin.
- Çocuğunuza düşündürücü sorular sorun. Mesela, “Eğer insanlar uçabilse ne olurdu? Eğer bütün arkadaşlarına küssen ne yapardın? Eğer yağmur yağmasa ne olurdu?” gibi.

- Ondan gördüğü ya da seçtiği bir hayvanın resmini yapmasını isteyin. Daha sonra bu resme yeni parçalar ekleyerek hayali bir hayvan çizip çizemeyeceğini sorun.
- Çocuğunuzdan çevresindeki olaylar hakkında tahminde bulunmasını isteyin. Örneğin: “Bu çocuk neden kızgın olabilir? Sence filmde bundan sonra ne olacak?”
- Nesnelerin birbiriyle ortak ve farklı yönlerini bulması için teşvik edin. Mesela, en sevdiği oyuncaklar aynı şekilli oyuncaklar, aynı renkteki oyuncaklar.
- Çok değişik bir yemek pişirmek için ondan fikir isteyin.
- Çocuğunuzun düşüncelerini dinlemek için ona zaman ayırın.
- Fikirlerini asla eleştirmeyin. ‘Çok saçma, çok mantıksız, bu yanlış’ gibi onun üreticiliğini öldürebilecek ifadeler kullanmayın.
- Örnek alabileceği yetişkinlerle görüşmesi için ortam sağlayın.
- İlgilerini pekiştirin, önüne yeni ilgi alanları açın.
- Çocuğunuzun yaparak ve yaşayarak öğrenmesini sağlayın. Mesela, onu hayvanat bahçesine götürüp, hayvanlar ve özellikleri hakkında bilgi verebilirsiniz.
- Yaşına uygun sorumluluklar verin.
- Zihinsel başarılarını aşırı derecede vurgulamayın.
- Ürettiği şeyleri sergileme imkanı verin.
- Özel bir çocuğa sahip olan anne-baba çocuğun merakını engellememeli; çocuk, kendi yolunu bulmaya çalışırken onu durdurmamalıdır.
- Çok yönlü gelişimi özendirme, sözel ve sayısal becerileri, mantık ve akıl yürütmeyi, ilişkilendirebilme, iletişim gibi sosyal becerileri, değerleri ve yaratıcılığı dengeli büyümeyi sağlayacak biçimde desteklemek gerekir.

- Farklılığı kabul etme, üstün yeteneklilerin farklılığını gerçekçi biçimde görmeli ve geliştirilmesine katkıda bulunulmalıdır.
- Üstünlüklerinin farkına varan, çevresindeki kişileri yönlendirebileceğini gören üstün yeteneklilerin, sınırlarını görmeye ihtiyacı vardır. Hem kendi güçlerinin sınırlarını hem de çevrenin tahammül sınırlarını sınamak isterler.
- Bir usta öğretici, bir “**Mentor**” bulma, çocuğun yetenek alanında o konudan iyi, anlayan, bir anlamda o işin ustası olan bir yetişkinle çalışması, kendisine rol modeli alabileceği nitelikte bir yetişkinle iletişim içine girmesi, gelişimini hızlandırır ve yönlendirir.
- Zenginleştirilmiş etkinliklerle desteklemek, yaz-boz, satranç, labirent oyunları, müzik vb. malzemeler, oyuncaklar almak, doğa ile ilişki kurmasını sağlamak, aile etkinlikleri düzenlemek, sinema, tiyatro, grup oyunlarına katılma ve çeşitli hobilerin oluşması desteklenmelidir.